

Erik Manders: 'Juist grote rantsoenwisselingen zorgen voor pensstoringen en klauwbevangenheid'

Kosten in de hand met onbeperkt brok

Een jaar geleden stapte melkveehouder en klauwverzorger Erik Manders over op het Kempensysteem, nadat hij goede resultaten had gezien bij een klant. 'Als je de voordelen van dit systeem kunt benutten, is het beslist kostprijsverlagend.' Ook geniet het Mandersprefix na fokstier Marius weer nieuwe belangstelling.

tekst **Florus Pellikaan**

Voor het maken van een afspraak biedt de agenda van Erik Manders (42) uit Venhorst niet zo heel veel mogelijkheden. Naast zijn melkveebedrijf met vijftig hoogproductieve koeien bekaft hij namelijk gemiddeld bijna vier dagen per week koeien bij collega-melkveehouders. Door deze combinatie en de gestage groei van het bedrijf is arbeidsefficiëntie het sleutelwoord op het bedrijf van Manders.

De beslissing van Erik Manders om buiten de deur te gaan werken, is destijds eigenlijk uit nood geboren. 'Bij het begin van de quotering mochten we 123.000 kilo melk leveren. Ik was liefhebber en wilde graag op ons bedrijf aan de slag, maar er was voor mij onvoldoende werk. Daarnaast was buiten de deur werken nodig om het bedrijf uit te kunnen breiden', vertelt Manders. 'Waarom ik klauwverzorger ben geworden? Ik ben graag met koeien bezig en ik vind contact met collega-veehouders leuk. Daarnaast zie ik onderweg heel veel wat ik in mijn eigen bedrijf kan gebruiken.'

Zo zag Manders onderweg de combinatie van robotmelken met het Kempensysteem van Hendrix UTD, waarbij koeien onbeperkt brok en vijf tot zes kilo hooi of structuurrijk kuilgras opnemen. 'Tot vorig jaar pasten we zelfvoeding toe met negentig procent snijmais, grotendeels afkomstig van onze tien hectare land. De koeien haalden de snijmais zelf in de sleufsilo op en kregen daarnaast twee kilo hooi en natuurlijk veel eiwit om het

rantsoen te corrigeren. Dat maakte het systeem vrij duur, maar het functioneerde goed', blikt Manders terug. 'Met een productie van ruim 10.000 kilo melk per koe kreeg ik wel steeds meer het gevoel dat ik eigenlijk beter met een voermengwagen kon gaan voeren.'

Van sleufsilo naar ligboxenstal

Door de tijd heen werd ook de ligboxenstal te klein voor het gestaag groeiend aantal koeien. Manders besloot daarom zijn ligboxenstal te vergroten en hij kon

toevalligerwijs de naastgelegen onderkelderde sleufsilo's gebruiken als onderbouw voor de ligboxenstal, die maximaal aan 110 melkkoeien plaats kan bieden. Nu nog bezet het jongvee een deel van de recent opgeleverde staluitbreiding en ook is er een groot strohok van 7,5 bij 25 meter voor de droge koeien.

Doordat de sleufsilo een nieuwe bestemming kreeg, stond Manders voor de keuze van een nieuw voersysteem. 'Bij de keuze voor gemengd voeren zouden we 90 meter nieuwe sleufsilo moeten ma-

Dellia 5 (v. Man-O-Man) scoort hoog in de genoomtesten: 301 nvi en 2192 GTPi

De geleidelijke opname van de brok zorgt voor extra speekselvorming

ken en moeten investeren in een voermengwagen, een shovel en een zwaardere trekker. Daar is al snel een bedrag van 1,5 ton mee gemoeid', rekent Manders, die regelmatig naar de rekenmachine grijpt, voor. 'Daarnaast kost het openmaken van de kuil en het mengen van minimaal twee rantsoenen een uur en een kwartier per dag. Nu kan ik binnen een kwartier veel hooi voor de koeien gooien en de overige tijd kan ik gebruiken om eerder te gaan bekappen.' Zowel de investering als de tijdsbesteding van gemengd voeren zorgde ervoor dat Manders ook alternatieven ging overwegen. Bij een klant zag hij het Kempensysteem in combinatie met robotmelken prima functioneren. 'De koeien kwamen voldoende naar de robot, waren goed gezond en ook de klauwen verkeerden in een prima staat.' Dit gaf Manders zoveel vertrouwen dat hij ook zelf besloot over te stappen op het Kempensysteem.

Twintig kilo brok

Voor het bedrijf van Manders betekende de overstap een investering van 15.000 euro aan bakken, vijzels en een nieuwe krachtvoersilo. De voerkosten stegen, afhankelijk van de krachtvoerprijzen, 1 tot 2 eurocent per liter melk, ofwel 5000 tot 10.000 euro. 'Als je de voordelen van het Kempensysteem zoals in mijn situatie echt kunt benutten, is het beslist kostprijsverlagend', stelt Manders, terwijl hij het accountantsrapport erbij pakt. 'Mijn brandstofkosten waren vorig jaar in to-

taal 450 euro. Als ik gemengd zou voeren, gaan die kosten fors omhoog, net als de totale machinekosten. Zou ik dan ook bijproducten zoals tarwegistconcentraat willen gaan voeren, dan is door investeringen voor de opslag daarvan mijn huidige 5000 tot 10.000 euro hogere krachtvoerkosten snel vergeven.' Volgens Manders is het Kempensysteem niet alleen een goede optie voor bedrijven die in arbeid en investeringen willen besparen, maar ook voor bedrijven die de mogelijkheid hebben voor een forse beheersovereenkomst op het grasland. 'Dat levert een flink bedrag per hectare op en het gras is perfect geschikt als structuurbron.'

Naast de 19 tot 20 kilo brok die de koeien van Manders opvreten, hebben ze ook de beschikking over onbeperkt structuurrijk kuilgras en hooi dat Manders grotendeels aankoopt. Van de 11,8 hectare grond die hij gebruikt, verhuurt hij namelijk 8 hectare aan een akkerbouwer. 'Ik heb vorig jaar voor 45 tot 52 euro wikkelpalen gekocht en mijn land verhuurd voor 1300 euro. Eigen ruwvoer winnen kan in mijn situatie nooit uit, zeker niet als je tijdens een droge periode in deze streek ook nog drie keer moet beregenen voor een snede gras.'

Erik Manders laat de balen voor aankoop onderzoeken en streeft daarbij naar 800 vem, 120 ruw eiwit, 65 tot 70 procent droge stof en 100 gram suiker. 'Bij het Kempensysteem moeten de koeien gewoon vijf tot zes kilo droge stof hooi of

Erik Manders

Naast melkveehouder is Erik Manders uit Venhorst ook bijna vier dagen per week klauwverzorger. Robotmelken en het Kempensysteem maken dit mede mogelijk.

Aantal koeien:	50
Aantal stuks jongvee:	35
Quotum:	465.000
Productie:	10.353 4,16 3,48
Grondgebruik:	3,8 ha (8 ha verhuurd)

structuurrijk kuilgras opeten. Zakt dit naar vier kilo, dan houd je de koeien niet gezond. Met structuurrijk kuilgras dat voldoende suiker bevat, is een voldoende grote opname makkelijker te realiseren dan met alleen droog hooi.'

Extra alert op niet-fitte koeien

Met bijna een jaar ervaring op zak is Manders erg tevreden over het functioneren van het Kempensysteem. 'De gezondheid van de koeien lijdt echt niet onder dit systeem, alleen moet je extra alert zijn op niet geheel fitte koeien. Wacht je bij een tmr-rantsoen een dag met behandelen, dan gebeurt er niets. Bij het Kempensysteem kan een koe echt van slag raken. Daarom hebben wij de optie om afgekalfde koeien en een zieke koe enkele dagen bij de droge koeien in het strohok te huisvesten. Daar kunnen we met een krachtvoerbak zelf regelen hoeveel brok een koe opneemt.'

Manders heeft er wel een verklaring voor waarom de gezondheid en de klauwen niet lijden onder het systeem met onbeperkt brok. 'Met het Kempensysteem vinden na afkalven minder rantsoenwisselingen plaats. De droge koeien hebben ook onbeperkt de beschikking over hooi en kuilgras en krijgen daarbij vijf kilo Kempenbiks via de krachtvoerbak. Juist grote rantsoenwisselingen zorgen voor pensstoringen en klauwbevangenheid.' De melkkoeien moeten de brok in de speciale Kempenbakken met de tong onder een spleet van 12 tot 13 millimeter

door peuten. Dit zorgt voor geleidelijke opname en stimuleert speekselvorming.

Succes met gewonnen embryo

De fokkerij van Manders kwam in 2006 in het nieuws door de fokstier Manders Marius, een late roodfactor Addisonzoon die met name in het buitenland veel is verkocht. De Grietjeslijn waaruit Manders de stier fokte, bracht echter slechts sporadisch vaarskalveren, waardoor alleen Marius' moeder overbleef. Ipv en het gebruik van gesekst sperma reddend

de familie en inmiddels zijn er alweer achttien Grietjes aan de melk. 'Door het gebruik van gesekst sperma van Cogentstieren konden de Grietjes alleen foktechnisch niet meer meekomen.'

De foktechnici verdwenen daardoor geleidelijk van het erf, maar inmiddels staat de fokstal van Manders weer volop in de belangstelling. Manders won tijdens een regiovergadering van CRV een embryo uit het Delta-programma dat is uitgegroeid tot een van de hoogst geïndexeerde Goldwyns van Nederland. 'Het

verhaal achter deze koe staat bol van geluk. Ik heb met geluk het embryo gewonnen, met geluk resulteerde het embryo in een dracht, met geluk was het een vaarskalf en met geluk is het uitgegroeid tot zo'n interessante fokkoe', realiseert Manders zich, terwijl hij de met 87 punten ingeschreven Dellia 1 (Goldwyn x Shottle) aanwijst. 'Omdat ik altijd al gecharmeerd was van de Delliafamilie van Johan van Beek uit Teteringen, heb ik daar een embryo uit gekozen.'

Manders spoelde Dellia 1 als pink met Man-O-Man, wat zorgde voor één stier en vijf vaarskalveren. Terwijl Dellia aan een voorspelde vaarsenlijst van 11.016 kg melk met 4,73% vet en 3,76% eiwit werkt, liet Manders haar en de Man-O-Manvaarskalveren merkeren. Zowel Dellia 1 als vier van haar dochters kwamen zo hoog uit dat er foktechnische belangstelling vanuit CRV kwam. Manders verkocht twee van de Man-O-Mandochters aan CRV, maar hield de hoogste, Dellia 5, zelf. Met een nvi van 301 behoort ze tot de genoomtoppers van Nederland.

Stro-kalkmengsel als zand

Weidegang past Erik Manders al jaren niet meer toe. Daarom heeft hij goed nagedacht over het ligbed. Hij koos voor een mengsel van stro, kalk en water dat wordt gemengd door een collega-melkveehouder. 'Een stro-kalkmengsel is het zand voor een ligboxenstal met roosterbodem', stelt Manders. 'Het is droog, geeft bacteriegroei weinig kans en heeft daarmee dezelfde voordelen als zand. Omdat kalk oplosbaar en stro verteerbaar is, heeft het niet de nadelen van zaagsel.' Manders erkent dat er met een stro-kalkmengsel wel een harde laag kan ontstaan. 'Dat is niet erg. In de wei liggen koeien evenmin in het losse zand. En met een geometrisch celgetal van 110.000 en weinig niet-verklaarbare uierontsteking ben ik dik tevreden.'

Ook over de toekomst heeft Manders nagedacht. 'Ik wil geleidelijk doorgroeien en graag blijven genieten van de koeien en de fokkerij', vertelt Manders. Of een relatief klein bedrijf toekomst heeft? 'Als het quotum in 2015 wordt afgeschaft, zal dat voor bedrijven met grote plannen als het bevrijdingsjaar worden gezien. De jaren 2016 en 2017 zullen daardoor voor bedrijven als het mijne een kwestie van overleven zijn. Maar daarna verwacht ik met een bedrijf van rond de miljoen liter melk echt wel weer geld te kunnen gaan verdienen. Gezinsbedrijven kunnen op de lange termijn concurreren met grote bedrijven die met personeel werken.'

De koeien nemen dagelijks vijf tot zes kilo hooi of grof kuilgras op

